

Jesi li aplicirao?

ili o važnosti hrvatskoga jezika u poučavanju engleskoga jezika struke

Jedan od ciljeva poučavanja engleskoga jezika struke jest u hrvatskome jeziku pronaći prikladne istovrijednice engleskih naziva. To nije uvijek jednostavno, osobito kad je riječ o višerječnim nazivima koji uključuju i riječi koje su višeznačene u općemu engleskom jeziku.

Englesko nazivlje manjim se dijelom sastoji od jednorječnih naziva koji se pojavljuju isključivo u određenoj struci i imaju jedno značenje, npr. *girder* – *greda*, *welding* – *zavarivanje*, *soldering* – *lemljenje* itd. Većim dijelom obuhvaća nazive koji uključuju višeznačne riječi, npr. riječ *cure* u ovim primjerima:

| | |
|----------------------------------|---------------------------------|
| cure people – liječiti ljude | cure concrete – njegovati beton |
| cure rubber – vulkanizirati gumu | cure meat – konzervirati meso. |

S jedne se strane pokazalo potrebnim kod studenata osvješćivati vezu među značenjima istih riječi u nazivima različitih struka kako bi oni bili lakše pamtljivi. S druge strane, potrebno je za svaki primjer navesti hrvatske istovrijednice kako bi se istaknule značenjske razlike među njima. Primjerice, ako pomnije promotrimo naziv *cure* u kolokacijama različitih struka, uviđamo da on u hrvatskome jeziku ima različite istovrijednice (da se prevodi različitim riječima), no u svim primjerima ima isto temeljno značenje 'produljiti vijek trajanja'.

Slično je i sa sljedećim višerječnim nazivima i svezama:

- design clothes – dizajnirati odjeću, design machines – konstruirati strojeve, design buildings – projektirati građevine
- grind coffee – mljeti kavu, grind metal – brusiti metal
- rehabilitate drug addicts – rehabilitirati ovisnike, rehabilitate a building – renovirati zgradu
- company structure – struktura tvrtke, build structures – graditi građevinske objekte, commercial structure – gospodarska građevina, timber structure – drvena konstrukcija

* Dr. sc. Ivana Špiranec viša je predavačica na Graditeljskome odjelu Tehničkoga veleučilišta u Zagrebu, a Mislav Pedišić student je na tome Odjelu.

- thick liquid – rijetka tekućina, thick wall – debeo zid
- tight clothes – uska odjeća, tight deadline – kratak rok
- job application – prijava za posao, computer application – aplikacija, wide application – široka primjena
- strong person – jaka osoba, strong material – čvrsti materijal
- get tough with somebody – biti čvrst, tough material – žilavi materijal
- hard task – težak zadatak, hard material – čvrsti materijal
- reinforce stereotype – učvrstiti stereotip, reinforce concrete – ojačati/ /armirati beton
- new generation – nova generacija, electricity generation – generiranje energije
- meet people – upoznati ljude, meet requirements – ispuniti zahtjeve, meet deadlines – završiti u roku
- drive a car – voziti automobil, drive blades of a turbine – pokretati lopatice turbine, drive a pile into the seabed – zabiti pilon u morsko dno
- argue with somebody – svađati se, scientists argue – znanstvenici tvrde
- convert from Christianity to Islam – preobratiti se / prijeći iz kršćanstva na islam, convert one form of energy into another – pretvoriti jedan oblik energije u drugi, convert factory into a hotel – prenamijeniti tvornicu u hotel.

I jednorječni nazivi često imaju značenje različito od onoga koje imaju u općemu jeziku ili u kojoj drugoj struci, npr.:

- stress – stres, stress – naprezanje
- work – posao, work – rad (u fizici)
- beam – zraka, beam – greda.

Primjeri iz nastavne prakse pokazuju da povezivanje značenja naziva iz jezika struke sa značenjima iz općega jezika pridonosi boljemu pamćenju riječi te lakšemu umreživanju i boljemu razumijevanju novih naziva drugih jezika struke. Primjerice, pokušajmo dokučiti koja je poveznica između značenja sljedećih naziva: *bear pain – load-bearing wall – bearing*. U prvome primjeru glagol *bear* označuje podnošenje bola, u drugom primjeru riječ je o zidu koji nosi (podnosi) određeno opterećenje, dok posljednji naziv u strojarstvu označuje ležaj, tj. strojni element koji služi za vođenje pokretnih strojnih dijelova.

Zanimljivo je istaknuti i da studenti pri prevođenju engleskih naziva češće rabe internacionalizme, npr. *efficient conversion* – *efikasna pretvorba*, umjesto domaćih naziva, npr. *učinkovita pretvorba*. U tim slučajevima zadatak je nastavnika upozoriti na postojanje prikladnih hrvatskih naziva kojima bi trebalo dati prednost. Nerijetko se engleske prevedenice rabe pogrešno, npr. *apply for a job* – *aplicirati za posao* umjesto *prijaviti se za posao*. Naime, *aplicirati* znači *primijeniti*, npr. *aplicirati računalni program*. Zamijećeno je da studenti pojedine engleske nazive u graditeljskoj struci često zamjenjuju zbog sličnosti značenja i/ili sličnosti izgovora – riječ je o paronimima (riječima koje slično zvuče, ali imaju različito značenje) ili blisko značnicama (riječima sličnoga značenja) u engleskome. Evo primjera naziva koji se često međusobno zamjenjuju:

- surveyor – geodet, supervisor – nadzorni organ
- concerned about – zabrinut, concerned with – baviti se
- specimen – uzorak, specification – specifikacija
- application – primjena, appliance – kućanski uređaj
- oversee – nadgledati, overlook – previdjeti
- retrofit – nadograditi, rehabilitate – renovirati
- construction – izgradnja, structure – konstrukcija
- sewer – sabirni kanalizacijski kanal, sewage – otpadna/kanalizacijska voda
- pollutant – zagađivalo, polluter – zagađivač
- result in – prouzročiti, result from – biti prouzročen
- cost – trošak, price – cijena
- pressurise – tlačiti, compress – stlačiti
- object – objekt, objective – cilj
- discover – otkriti (ono što već postoji), invent – izumiti, innovate – inovirati
- survey – anketirati, survey – izmjeriti zemljište
- road builder – graditelj cesta, civil engineer – građevinar
- design a building – projektirati, project a vector onto a line – projicirati
- face – lice, face of a building – pročelje zgrade
- reallocate – prenamijeniti zemljište, convert a factory into a hotel – prenamijeniti tvornicu u hotel
- construction steel – građevni čelik, building lot – građevinsko zemljište, civil engineering faculty – građevinarski fakultet.

Kako bi se studente poučilo razlikama između nekih od tih naziva, osmišljavaju se različiti zadatci kojima se prvo osvješćuju razlike u značenju, a potom se pronalaze prikladne hrvatske istovrijednice. Primjerice:

application / appliance

- Theories need _____ in practice.
- I can't imagine my life without household _____s.
- Have you already filled in your job _____?
- Computer programmers have developed another _____.

Navedeni primjer odnosi se na jednu od najčešćih pogrešaka. Istaknimo i primjer naziva *construction*, koji se često pogrešno prevodi kao *konstrukcija*, što u građevinarstvu nije točno. Primjerice, *road construction* označuje *cestogradnju*, *bridge construction* – *mostogradnju* itd. Drugim riječima, hrvatska je istovrijednica za *construction* *izgradnja*, a za *structure* – *konstrukcija* (npr. *timber structure*).

Pronalaženje hrvatskih istovrijednica za engleske nazive usko je povezano s jezičnom uporabom s jedne strane, ali i s jezičnom normom s druge strane, što se može rasvijetliti posljednjim primjerom. Naime, u skladu s tvorbenim pravilima hrvatskoga jezika bilo

.....
 Pronalaženje hrvatskih isto-
 vrijednica za engleske nazive
 usko je povezano s jezičnom
 uporabom s jedne strane, ali
 i s jezičnom normom s druge
 strane.

bi točno reći *građevni čelik* jer je riječ o čeliku koji služi za gradnju, a ne *građevinski čelik*. Nadalje, bilo bi točno reći *građevinarski fakultet* jer se odnosi na građevinarstvo, a ne *građevinski fakultet* jer se pridjev *građevinski* odnosi na građevinu, npr. *građevinsko zemljište*. No, razvidno je da je u jezičnoj uporabi naziv *građevinski* preuzeo i značenje naziva *građevinarski* i pridjeva *građevni*, pored svojega prvotnog značenja (koji se odnosi na građevinu). (Više o tome piše u Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica, Vukojević, Luka. 2010.

Graditeljstvo, građevinarstvo ili građevinstvo. *Jezični savjeti*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. str. 22 – 27.)

Na samome kraju bitno je istaknuti činjenicu da je engleski jezik imao važnu ulogu u oblikovanju hrvatskoga nazivlja. Zanimljivo je u nastavi upozoravati na hrvatske nazive koje rabimo automatski, pa katkad i ne zamjećujemo da su to tek doslovne prevedenice s engleskoga, npr. *skyscraper* – *neboder*, *sustainable development* – *održivi razvoj*...